

Een LGO-leerplan voor VSO-uitstroomprofiel **Dagbesteding**

Hulpmiddel voor het gestructureerd ontwikkelen van een leerplan voor de leergebiedoverstijgende doelen in het vso

Thema: Leren taken uitvoeren

VOORBEREIDINGSFASE

Stappen	LGO kerndoelen	Concretisering
<p>Heeft u de volgende stappen doorlopen?</p> <p>Stap 1. Informeren, draagvlak creëren:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het team kent de kerndoelen. Het team heeft goed in beeld hoe de eigen school aan de LGO doelen werkt. Het team erkent de noodzaak om (sommige) LGO kerndoelen (beter) herkenbaar in het onderwijsaanbod op te nemen. <p>Stap 2. Uitgangspunten formuleren:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het team bepaalt of er wordt gekozen voor een uitstroomspecifieke uitwerking of een meer gemeenschappelijke uitwerking. Het team bepaalt voor elk van de transitiedomeinen (vervolgonderwijs, werk, wonen, vrije tijd en burgerschap) of er wordt gekozen voor een uitstroomspecifieke uitwerking of een meer gemeenschappelijke uitwerking. <p>Stap 3. Verantwoordelijkheden benoemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het team heeft een visie op de plaats van de LGO doelen en de verschillende transitiedomeinen in het totaal van doelen en activiteiten in de school. Het team kiest voor elk LGO thema en voor elk transitiedomein voor een vorm van programmering. Het management legt afspraken vast in het schoolplan en jaarrooster. 	<p>5. De leerling leert zich redzaam en weerbaar te gedragen bij de uitvoering van dagelijkse activiteiten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Redzaamheid ontwikkelen ten aanzien van persoonlijke verzorging, wonen, vrije tijd en mobiliteit. Geloven in jezelf (empowerment). Opkomen voor jezelf. Omgaan met hulp van anderen. Omgaan met (technologische) hulpmiddelen en aanpassingen. Het verder optimaliseren en geïntegreerd gebruiken van de zintuiglijke en motorische mogelijkheden. Het ontwikkelen van de regiefunctie.
	<p>6. De leerling leert op doelgerichte, planmatige en methodische wijze taken en activiteiten uit te voeren.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Vaardigheden op het gebied van taal, rekenen en ICT toepassen. Volgens een tijdschema handleiding en/of instructie werken. Eindcontrole op een product uitvoeren. Reflecteren op de uitvoering van de taak en het gebruiken van feedback.
	<p>7. De leerling leert samen te werken aan een taak of activiteit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sociale en communicatieve vaardigheden ontwikkelen en toepassen. Overleggen bij het plannen en taken verdelen. Raadplegen van anderen tijdens de uitvoering van taken. Reflecteren op sociale interacties tussen mensen. Reflecteren op de eigen rol in de samenwerking.

PLANNINGSFASE

Stap 4: Fasering en positionering van leerinhouden

<p>Welke leerdoelen passen bij de verschillende fasen van de leerroute?</p>	<p>Bepaal welke inhoudelijke focus past bij verschillende onderwijsfasen / leerjaren.</p> <p>Denk daarbij aan:</p> <p>Fase 1: Plan opdrachten voor deze doelen in de context van leren en van praktische opdrachten en excursies m.b.t. wonen, werken, vrije tijd en burgerschap. Maak keuzes voor fasering niveaus en onderwerpen. Omdat de ranch van mogelijke beperkingen en niveaus te groot is binnen dit uitstroomprofiel is de verhouding tussen van leren en praktische opdrachten afhankelijk van de mogelijkheden van de leerlingen.</p> <p>Fase 2: Plan opdrachten met betrekking tot oriënterende schoolinterne stages. Plan opdrachten binnen de context van wonen, vrije tijd en burgerschap. Maak keuzes voor fasering niveaus en onderwerpen.</p> <p>Fase 3: Plan opdrachten voor deze doelen binnen de context van stages die voorbereiden op een plaats in de sociale werkvoorziening of georganiseerd bij de instellingen in de zorg voor mensen met een beperking.</p> <p>Deze fasering kan anders zijn. Sommige leerlingen gaan eerder met stage. Cluster 2 kent 2 fasen.</p> <p>De leerdoelen worden conform de leerlijnen en de individuele mogelijkheden opgesteld en bijgesteld. Voor leerlingen die op een lager niveau functioneren en vallen binnen de uitstroom van Activiteiten gerichte Dagbesteding zijn de leerlijnen van Plancius te gebruiken.</p> <p>Geef binnen een groepsplan de groepsdoelen weer.</p> <p>Leg met de leerling aan de hand van een portfolio de bereikte doelen vast.</p>	<p>Voorbeeld:</p> <p>Taakkaarten die ontwikkeld zijn door scholen in samenwerking met CED-groep worden gebruikt bij allerlei activiteiten op een school voor ZML-VSO. Bijvoorbeeld omgaan met hulp van anderen kan een leerdoel zijn dat vastgesteld wordt in een portfoliobespreking. Dit doel staat op een kaart die bij elke activiteit wordt meegenomen en geoefend als persoonlijk leerdoel.</p>
<p>Hoe passen de doelen bij de rest van het onderwijs?</p>	<p>Geef aan hoe de inhouden gekoppeld worden aan de visie en uitgangspunten van de school.</p> <p>Maak een keuze uit:</p> <ol style="list-style-type: none"> LGO-doelen in combinatie met andere kerndoelen bij: <ul style="list-style-type: none"> alle voorkomende leervakken, zoals taal maar ook bij gymnastiek of handvaardigheid; praktische lessen, zoals natuur en techniek, persoonlijke verzorging, boodschappen doen; trainingen met betrekking tot uitstroommogelijkheden, bijvoorbeeld printwerk, tuinwerkzaamheden, koken, schoonmaken, zeep maken, klussen; burgerschapsvorming; themalessen; invulling pauzes. Integreer LGO-doelen als vast onderdeel van elke les. LGO-doelen zijn onderdeel van portfoliogesprekken, mentoruren, coachingsgesprekken, POP-gesprekken, vakkeuzegesprekken. Ondersteun gesprekken zo nodig visueel. 	<p>Voorbeeld:</p> <p>Tijdens de gymnastiekles krijgen 2 leerlingen een taak om materiaal klaar te zetten en op te ruimen. Alle leerlingen krijgen de taak hun eigen kleding op orde te houden en te zorgen dat de kleedkamer netjes wordt achter gelaten.</p> <p>Bij de invulling van de pauzes hebben 3 leerlingen een maand lang kantine opdrachten. Zij zetten spelmateriaal klaar en verzorgen de verkoop van koffie, thee en soep. Ze hebben afgebakende taken, die dagelijks worden afgetekend en wekelijks worden besproken en bijgesteld in moeilijkheid van de te bereiken doelen.</p>

Stap 5: Programmering van leeractiviteiten, didactiek en leeromgeving

<p>Wat zijn geschikte werkvormen om de leerdoelen te bereiken?</p>	<p>Bepaal leeractiviteiten en didactiek die passen bij de inhoudelijke leerdoelen.</p> <p>Meerdere werkvormen. Om de leerlingen met de verschillende leerstijlen goed te kunnen motiveren en door gebruik te maken van de verschillende intelligenties kunt u kiezen uit diverse werkvormen, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • praktijk- en ervaringsopdrachten • excursies, stages, praktische opdrachten tijdens alle voorkomende lessen • dramatische expressie of creatieve opdrachten • themaweek, modules of workshops. <p>Structuur bij de uitvoering van taken: Gebruik een vaste structurering van de uit te voeren taken, denk aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • voorbereiden (wat weet ik al, stappenplannen maken, verzamelen, organiseren) • uitvoeren (samenwerken) • terugblikken (reflecteren, wat heb je geleerd) • hoe doe ik die taak volgende keer met de kennis van nu • laat leerlingen van elkaar leren door waar mogelijk te kiezen voor samen leren in plaats van individuele opdrachten. <p>Opbouw in zelfstandigheid gedurende de leerroute: Een opbouw in complexiteit en zelfstandigheid van de taken gedurende de gehele leerroute. Het einddoel en tempo is afhankelijk van de mogelijkheden van de individuele leerling. De taken stimuleren de leerling in het nemen van eigen verantwoordelijkheid (binnen de mogelijkheden van de leerling).</p> <p>De moeilijkheid van (stage-)opdrachten kan beïnvloed worden door gevraagde kennis en vaardigheden makkelijker of moeilijker te maken en in kleinere of grotere stappen aan te bieden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De opdracht enkelvoudig of samengesteld aan te bieden met behulp van ondersteuning meer of minder. • De uitvoering van de taken te ondersteunen met pictogrammen. • De situatie steeds complexer te maken door complexere taken of door te werken in een bepaalde tijd, het tempo te verhogen, te werken met tijdsdruk. • Afbouw van ondersteuning door minder ondersteuning of meer wisselende begeleiders. <p>Mentorbegeleiding en stagebegeleiding: Gericht op bewustwording van de eigen leervragen, en op het omzetten van deze leervragen in passende acties.</p>	<p>Voorbeeld: Fotoboekjes taken uitvoeren van het Linie College in Den Helder waarbij een aantal taken stap-voor-stap zijn afgebeeld met foto's.</p> <p>Doorkijkje: School in Beeld: VSO afdeling de Meerklank op de Slotlaan - YouTube</p>
<p>Wat zijn geschikte leeromgevingen</p>	<p>Beslis hoe de leeromgeving eruit moet komen te zien om aan te sluiten bij de inhoud en mogelijkheden van school en leerling .</p> <p>Breng eerst in kaart:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de huidige kenmerken van de leeromgeving en 2. de gewenste kenmerken van de leeromgeving, <p>om voor te bereiden op het uitvoeren van taken. Denk daarbij aan het leren in school, om school en buitenschool. Baseer de keuze op de volgende principes.</p> <p>Welke eisen kunt u stellen aan de leeromgeving?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er zijn aangepaste ruimten voor de praktische opdrachten zoals bijvoorbeeld koken of wassen. • De ruimtes zijn flexibel en multifunctioneel. • Er zijn voldoende materialen zodat iedereen kan oefenen. • De omgeving en materialen zijn veilig. • Er zijn handleidingen aangepast aan de mogelijkheden van de leerlingen. • Het klimaat is veilig. • Er zijn duidelijke afspraken over het gebruik van de omgeving. • Er zijn protocollen over veiligheid voor leerkrachten. • De leeromgeving is inspirerend en biedt kans voor de leerling om zelf aan de slag te gaan. • De leeromgeving stimuleert de zelfstandigheid door overzichtelijkheid, routes, afspraken. 	<p>Voorbeeld: Een school heeft een speciale was- en strijkkamer voor het oefenen van taken op dit gebied. Er staan wasmachines in, kledingrekken, linnengoedkast, een vouwplank, manden, wasknijpers, enzovoort. Leerlingen leren met behulp van al deze materialen, soms met visuele ondersteuning zelfstandig taken uitvoeren en samenwerken.</p>

Stap 6: Kiezen van passende leermiddelen

<p>Wat zijn geschikte leermiddelen?</p>	<p>Inventariseer welke leermiddelen aansluiten bij de uitgangspunten.</p> <p>Er is een inventarisatie van leermiddelen beschikbaar die op verschillende categorieën is te doorzoeken.</p>	
--	--	--

Stap 7: Benoemen van werkwijze van beoordeling

<p>Op welke wijze worden de leerresultaten inzichtelijk gemaakt?</p>	<p>Geef aan hoe je de ontwikkeling van de leerling zichtbaar maakt.</p> <p>Ga eerst na: in hoeverre en in welke context wilt u het leren taken uitvoeren beoordelen, vanuit welke visie en met welk doel wilt u dat doen. Daarbij is belangrijk te beseffen dat het niet gaat om de beoordeling van de inhoud van de taak of de kwaliteit van het resultaat, maar het vaststellen van de aangegeven beoogde competenties in het overstijgende leren van taken uitvoeren.</p>	
---	---	--

Welke beoordelingsvormen zijn daarvoor geschikt?

In het algemeen is het de bedoeling om vast te stellen of leerlingen na het volgen van een programma (of een specifiek aanbod) ook werkelijk competent(er) zijn geworden. Er zijn echter geen formele criteria vastgelegd voor de competenties op de leergebiedoverstijgende thema's en daarmee ook niet hoe dat kan worden getoetst.

De school stelt daar zelf een werkwijze voor vast. Daarbij is het belangrijk hier met het gehele team gezamenlijk een lijn in te trekken:

- over welke competenties gaat het in dit uitstroomprofiel (met prioriteiten in het licht van toekomstperspectieven).
- ontwikkelen van een gelijke manier van kijken daarnaar (tussen verschillende betrokken docenten en door de leerjaren of onderwijsfasen heen).
- het vastleggen van competenties (met name in ontwikkelingsvolgmodel, portfolio, transitiedocument).

Vaak zal de observerende en beoordelende blik van de leerkracht gekleurd worden door het gebruikte instrumentarium. De beoogde onderwijsopbrengst en het vaststellen van resultaat is logischerwijze met elkaar verbonden. Daarom zal dit van meet af aan in de planning aandacht vragen en niet pas achteraf.

Klik [hier](#) voor verdere aanwijzingen voor deze stap en verwijzingen naar bruikbare informatie en instrumentarium.

REALISATIEFASE

Stap 8: Uitvoeren van leeractiviteiten en beoordeling

- a. De betrokkenen voeren leeractiviteiten uit voor alle LGO thema 's in de betreffende uitstroomprofielen.
- b. Het management volgt (of laat dat doen) op systematische wijze de voortgang van de implementatie en heeft daartoe een werk- en overlegstructuur ingericht.

Het programma wordt uitgevoerd gedurende de periode van bijvoorbeeld één schooljaar (de school kan er natuurlijk ook voor kiezen om gedurende een kortere periode 'proef te draaien'). Dit schooljaar wordt gebruikt om de kwaliteit en het effect van het programma te toetsen. Vragen die daarbij kunnen worden gesteld zijn bijvoorbeeld:

- Is het programma 'aan de maat' van onze leerlingen?
- Welke meetbare effecten sorteert het programma?
- Voorziet het programma in een algemene behoefte? Zijn aanpassingen noodzakelijk in inhoud en/of in tijd?
- Wordt het programma op de beoogde wijze uitgevoerd?

EVALUATIEFASE

Stap 9: Vastleggen van evaluatiedata

- a. Het management legt vast op welke wijze, wanneer en op basis van welke criteria/prestatie indicatoren wordt geëvalueerd
 - I. op het niveau van de uitvoering conform gemaakte afspraken;
 - II. op het niveau van waardering van de betrokkenen;
 - III. op het niveau van leeropbrengsten.
- b. Het management vraagt waar nodig adviezen om het programma in zijn totaliteit te verbeteren.
- c. Het management besluit tot het vastleggen van (onderdelen van) het programma dan wel tot hernieuwde planning.

BORGINGSFASE

Stap 10: Borging in plannen, in handelen en in roosters

- a. Het management legt in afspraken met het team vast op welke wijze de herkenbaarheid van de leergebied overstijgende doelen is terug te zien in het handelen van elk teamlid.
- b. Het management legt afspraken vast in het schoolplan (eventueel het jaarplan/managementovereenkomsten) en in de roosters.
- c. Alle betrokken medewerkers verwerken de gemeenschappelijke leeractiviteiten met betrekking tot de leergebied overstijgende kerndoelen in groepsplannen.
- d. Speciale, geïntensiveerde begeleiding met betrekking tot de leergebied overstijgende kerndoelen worden voor individuele leerlingen vastgelegd in een handelingsplan.

